

UNIVERZÁLIS GYÁRI MÉRŐMŰSZEREK (V.) UNIVEKA

Katonai célra készült az Aluniv műszerhez hasonlóan, de több méréshatára és nagyobb érzékenysége miatt igényesebb alkalmazásra. Az EKA, később EKM gyártotta 1956-ig, a hasonló és még sokoldalúbb MMG gyártmányú bakelit tokos műszer forgalomba hozásáig. Leértékelve sok forgalomba került a kereskedelemben is.

A műszer 270 × 190 × 90 mm-es, zöldre vagy szürkére festett vastokjának oldalán helyezték el az ellenállásmérés áramforrásait, az 1,5 V-os rüdelemet (R × 10, R × 1000) és a 15 V-os lapos anódelepet (R × 10 000 Ω méréséhez). A tokra csavarokkal illeszkedik a festett alumínium szerelvénylap, melynek felső közepét oválisan kivágták, alatta rugókkal erősítették fel a 100 × 100 × 45 mm-es bakelit tokban elhelyezett *alaplmszert*. A nullaállítás a szerelvénylap fedőcsavarjainak levétele után lehetséges. A műszer alatt foglal helyet a fokozatkapcsoló, e mellett a telep csatlakozó rugók, alatta az egyen-váltó kapcsoló, a kis bakelitlapra szerelt cserebogár kuprox egyenirányító és a 25 Ω-os szénpotencióméter.

Az *alaplmszert* két oldalán találjuk a 6 mérés csatlakozót bal felső: az *egyen-feszültség*, *egyenáram*, és *ellenállás*, (= mA, V, Ω), alatta a *váltakozófeszültség* és *váltakozó áram* és jobbra az *alaplmszert* kivezetés (50 μA, 60 mV.) számára. A műszer felett levő csavar a tok földelésére szolgál.

A vastok födele két rugós békazárral

rögzíthető. Belső oldalára szegecselték a mérőszinórtartó lemezpárokat.

A műszer skálái: a tükör fölött az *ohm*-skála, alatta a *váltakozó* feszültség és áram, legalul az *egyen* feszültség és áram skáláját. Az *ohm*-skála leolvasható 0 Ω-tól 10 MΩ-ig.

Alaplmszert mágnes: M-80, EKM típus.
Alaplmszert rugók: alul és felül 3 B-1 B, nyomaték: 9 és 1,6 mgcm.

Lengőtekercs: kis Deprez rendszerű, keret nélkül, 0,02 mm vörösréz, húzalból 1200 menet, kb. 1450 Ω.

Alaplmszert érzékenysége: 50 μA, 60 mV. A lengőtekercsset mangánin csévével 1500 Ω-ra kell kiegészíteni, és 6 kΩ-os csillapító ellenállással 1200 Ω-ra söntölni.

Leggyakoribb hibák:

— Arammérésnél túláram a Yaxley tárcsák érintkező kanálait *kilgyújtja*. A hiba elhárítását véglegesen a tárcsa kicserélésével végezhetjük el.

— Az egyen 500 V és 1000 V-os előtér-ellenállás külön bakelit lapocskán van elhelyezve, melyet az *alaplmszert* tokjára csavartak. A műszer vastokját gondosan el kell szigetelni a tok ajtóra erő ellenállásoktól, ennek hiányában átütés keletkezik.

— Ohm mérésnél rövidzár miatt gyakran fordul elő a telep kimerülése, ha nem gondosan illesztjük a telep érintkező rugókat a szerelvénylap illeszkedő rugóival.

— A szénpotenció méter pályának kikopása esetén a csuszkat meg kell fordítani.

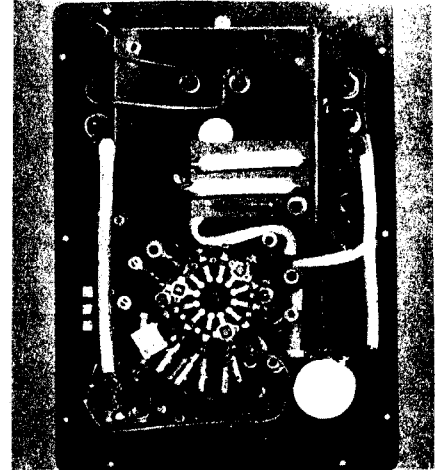
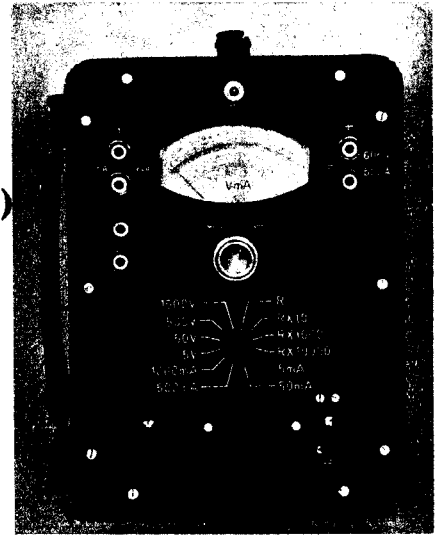
Hitelesítés:

Az *alaplmszert* *kiszerve* helyezzük a vastokba, így állítuk be az R_1 és R_2 ellenállásokkal 50 μA, 60 mV-ra. A tokba helyezés elmulasztása esetén a műszer összeszerelve egy-két osztást „leminuszosodik” a vastok árnyékoló hatása következtében.

A rajz szerinti ellenállás értékek beállítása esetén egyenfeszültségen és áramon a műszer pontosan mér.

A váltakozó feszültség hitelesítését az R_{11} ellenállással kezdjük. Nagy feszültségen a végkitérés beszabályozása után az R_{11} ellenállással állítjuk be a váltakozó 5 V-os és a váltakozó áramú méréshatárokat.

R_1	≈ 6 kΩ	0,5 W
R_2	≈ kb. 50 Ω	0,1
R_3	≈ 3100 Ω	0,07
R_4	≈ 48 kΩ	1 W
R_5	≈ 500 kΩ	2 W
R_6	≈ 1 MΩ	2 W
R_7	≈ 90 kΩ	1 W
R_8	≈ 10 MΩ	2 W
R_9	≈ 10 MΩ	2 W
R_{10}	≈ 0,15 Ω	0,6
R_{11}	≈ 0,15 Ω	0,6
R_{12}	≈ 2,7 Ω	0,25
R_{13}	≈ 2,7 Ω	0,1
R_{14}	≈ 1770 Ω	0,07
R_{15}	≈ 2 Ω	0,8
R_{16}	≈ 2 Ω	0,5
R_{17}	≈ 36 Ω	0,25
R_{18}	≈ 360 Ω	0,1
R_{19}	≈ 1590 Ω	0,07
R_{20}	≈ kb. 6 kΩ	1 W
R_{21}	≈ 20 kΩ	1 W
R_{22}	≈ 200 Ω	1 W
R_{23}	≈ 23,8 Ω	0,2
R_{24}	≈ 252,5 Ω	0,1
R_{25}	≈ 3 kΩ	1 W
R_{26}	≈ 225 kΩ	1 W
R_{27}	≈ 20 kΩ	1 W
R_{28}	≈ 5 kΩ	1 W
R_{29}	≈ 2,5 kΩ	2 W

Ellenállásmérés megkezdése előtt ügyelni kell a telep-feszültségek ellenőrzésére és a rugók fent említett helyes illesztésére. 15 V-os anódelepp hiányában elhelyezhető 3 db. 4,5 V-os zseblámpa elem és 1,5 V-os rüdelem sorbakötve. Az R_{10} és R_{11} -es ellenállások pontosságának ellenőrzése az ohmmérés megbízhatósága miatt szükséges.

Belső ellenállás:

egyen feszültségnél 20 000 Ω/V

váltakozó feszültségnél 1 000 Ω/V

Feszültségesés a söntökön:

egyenáramnál 0,15 V

váltakozóáramnál 2,0 V

A nagy feszültségesés és az így adódó nagy söntméret váltakozó áramnál a váltakozó feszültséggel való azonosság miatt szükséges.

Méréshatárok:

5 V, 50 V, 500 V, 1000 V,
5 mA, 50 mA, 500 mA, 1000 mA,
R, R × 10, R × 1000, R × 10000,

Kapcsolók:

Fokozatkapcsoló: 4 db. 3 × 4-es Yaxley tárcsából építve, tárcsánként egy-egy érintkező csuszkaival.

Egyen-váltó átkapcsoló: 2 × 2 áramkörös rugós érintkezőjű kapcsoló.

Pontosság:

Egyenáramon ± 1,5 %
Váltakozó áramon ± 1,5 % Hz-ig.
± 2 % 2 kHz-ig.
± 3 % 3 kHz-ig.

Vizsgálati feszültség: 2000 V.
Egyenirányító: G 1741/I. jelzésű 3 mA-es cserebogár kuprox.

